

Aikuisena luku- ja kirjoitustaitoa
oppimassa
KARVI-raportin julkistamistilaisuus
19.12.2022

Kommenttipuheenvuoro
Björn Wallén, puheenjohtaja
Vapaa Sivistystyö ry, Fritt Bildningsarbete rf

Vapaa Sivistystyö ry
FRITT BILDNINGARBETE RF
FINNISH ADULT EDUCATION ASSOCIATION

Kommenttipuheenvuoron fokus

- › Yleiset huomiot (lopussa)
 - Keskeiset johtopäätökset & suositukset 1-5:
- › **1. Koulutukseen pääsyä määrittää koulutustarpeen sijasta Suomessa vietetty aika sekä oleskelu- ja työmarkkinastatus.**
- › **2. Osaamisen arvioinnin menetelmät ja kriteerit ovat vaihtelevia, mikä saattaa opiskelijat eriarvoiseen asemaan ja aiheuttaa ohjaamista koulutukseen, jotka eivät edistä opiskelijoiden oppimista.**
- › **3. Koulutukseen ohjaamisen käytännöt sekä tietojen tallentamisen ja välittämisen tavat ovat vaihtelevia ja osin puutteellisia.**
- › **4. Opiskelijoille, joiden oppiminen etenee hitaasti tai joilla on oppimisen vaikeuksia, ei ole tarjolla riittävästi tukea tai sopivia jatkopaikkoja.**
- › **5. Lukutaitokoulutuksen vaikuttavuutta heikentää koulun ulkopuolisen vuorovaikutuksen vähäisyys.**

Vapaa Sivistystyö ry
FRITT BILDNINGSGARBETE RF
FINNISH ADULT EDUCATION ASSOCIATION

1. Koulutukseen pääsyä määrittää koulutustarpeen sijasta Suomessa vietetty aika sekä oleskelu- ja työmarkkinastatus.

- › **Suositus:** Lainsäädäntöä ja toimintamalleja tulee muuttaa siten, että esteet koulutukseen pääsille saadaan puretuiksi.
- › Täysimittainen valtionosuusrahoitus tulee laajentaa koskemaan kaikkia lukutaitokoulutusta tarvitsevia, myös pidempään Suomessa olleita tai oleskelulupaa odottavia.
- › Lisäksi aikuisten perusopetuksessa tarjottu mahdollisuus omaehtoiseen työttömyysetuudella tuettuun koulutukseen tulee laajentaa koskemaan myös vapaan sivistystyön koulutuksia.
- › Hitaasti etenevien ja oppimisvaikeuksia omaavien opiskelijoiden osalta on myös syytä pohtia heidän työtön työnhakija -statuksensa mielekkyyttä.

Kommentti:

Erittäin tärkeä suositus kokonaisuudessaan. Lukutaito on keskeinen perustaito yhteiskuntaan osallistumiseksi ja tulee huolehtia, että kaikilla on mahdollisuudet se saavuttaa.

Kotoutumisajan ylittäneet eivät voi osallistua maksuttomaan koulutukseen ja tämä pitää muuttaa. Myös työttömyysetuudella opiskelun tulee olla mahdollista riittävän ajan.

Kotoutumissäädösten muutos, joka on vastikään ollut käsittelyssä ei ratkaise tätä ongelmaa, vaan valmistelua on täydennettävä.

Suositus mahdollistaa aikuisten maahan tulijoiden sivistys- ja koulutustarpeisiin tarvittavaa joustoa ja toimeentuloturvaa kriittisen tärkeässä vaiheessa koulutus- ja työllistymispolkua.

Vapaa Sivistystyö ry
FRITT BILDNINGSGARBETE RF
FINNISH ADULT EDUCATION ASSOCIATION

2. Osaamisen arvioinnin menetelmät ja kriteerit ovat vaihtelevia, mikä saattaa opiskelijat eriarvoiseen asemaan ja aiheuttaa ohjaamista koulutuksiin, jotka eivät edistä opiskelijoiden oppimista.

- › **Suositus:** Arviointia tulee kehittää kansallisella tasolla yhdenmukaisemmaksi, jotta opiskelijoiden yhdenvertaisuus toteutuisi ja koulutuspolku rakentuisi osaamisen kehittämistä tukevaksi.
 - › Arvioinnin tulee perustua selkeään ja kaikkien hyödyntämään kriteeristöön, jonka lähtökohtana on opiskelijoiden osaamisen monipuolinen tunnistaminen.
 - › Arvioinnin kehittämisessä tulee kiinnittää huomiota oppimisvaikeuksien ja tuen tarpeiden tunnistamiseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.
 - › Opiskelijoiden jatkosuunnitelmaan on syytä sisällyttää suositukset opiskelijan osaamisen kehittämisestä jatkossa, ja huolehdittava jatkosuunnitelman välittymisestä eteenpäin.
- › Kommentti:
 - › Opiskelijoiden yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon vaikuttaa muutkin seikat kuin osaamisperusteisuus, joka toteutuu kun koulutukset viedään KOSKI-tietovarantoon.
 - › Kriteeristön pitää perustua kannustimien kehittämiseen korkeiden kynnysten sijaan.

Vapaa Sivistystyö ry
FRITT BILDNINGSSARBETE RF
FINNISH ADULT EDUCATION ASSOCIATION

3. Koulutukseen ohjaamisen käytännöt sekä tietojen tallentamisen ja välittämisen tavat ovat vaihtelevia ja osin puutteellisia.

Suositus: Sujuvalle tiedonvaihdolle on luotava valtakunnalliset edellytykset, jotka mahdollistavat opiskelijoiden onnistuneen ohjauksen kannalta keskeisten tietojen välittämisen toimijasektorilta ja paikkakunnalta toiselle.

Eri hallinnonaloilla tietojärjestelmiä kehitettäessä tulee varmistaa niiden keskinäinen yhteensopivuus ja toimijoiden pääsy opiskelijoiden ohjauksen ja heidän etunsa toteutumisen kannalta keskeisiin tietoihin.

Toistuvat puolivuositaisiset tapaamiset koulutuksen järjestäjän, ohjaavien tahojen ja opetushenkilöstön edustajien kesken edistäisivät alueellisen tilannekuvan muodostamista ja keskinäistä tiedonvaihtoa sekä jaettujen toimintaperiaatteiden vakiintumista.

Kommentti:

Tärkeää olisi saada tietojärjestelmät toimimaan siten, että ne palvelevat asiakkaan tarpeita ja niiden avulla voidaan saavuttaa onnistuneita ohjauksia.

Keskeistä järjestelmien kehittämisessä olisi eri hallinnonalojen yhteistyö sekä moniammatillinen ohjaus. Esimerkiksi kuntakokeilujen kautta on hyvä mahdollisuus yrittää löytää toimivia ratkaisuja tähän.

Keskitetyn palveluohjausmallin toimeenpanossa on huomioitava alueiden erilaisuus suhteessa Helsingissä olevaan malliin.

Verkostomaisten, säännöllisten tapaamisten toteutumisessa eri tahojen välillä on huomioitava myös kansalaisjärjestöjen alueellinen rooli ja merkitys yhteisen tilannekuvan ja tiedonvaihdon suhteen.

Vapaa Sivistystyö ry
FRITT BILDNINGSSARBETE RF
FINNISH ADULT EDUCATION ASSOCIATION

4. Opiskelijoille, joiden oppiminen etenee hitaasti tai joilla on oppimisen vaikeuksia, ei ole tarjolla riittävästi tukea tai sopivia jatkopaikkoja.

- › **Suositus:** Tavoitteena tulee olla, että kaikki Suomessa asuvat aikuiset osaavat lukea ja kirjoittaa. Koulutuspolkujen sujuvuutta kehitettäessä tulee varmistaa, että myös hitaasti etenevät tai oppimisvaikeuksista kärsivät saavat tarvitsemansa ajan ja tuen, jotta he oppivat lukemaan ja kirjoittamaan.
- › Tavoitteeseen pääsemiseksi tarvitaan rahoitusinstrumenttia, joka pienemmällä paikkakunnilla mahdollistaa tarvittavan erityisopetus- ja/tai tukiresurssin ja siellä, missä tarvetta on enemmän, tarpeisiin vastaavan toiminnan vakiinnuttamisen ja tarveperusteisen laajentamisen. Osa opiskelijoista voisi hyötyä myös käytännönläheisen työtoiminnan ja opiskelun yhdistämisestä.

Kommentti:

Hyvin tärkeä näkökulma kaikkien osallisuuden näkökulmasta. Samalla pitää tunnistaa pienen paikkakunnan haasteet kun kyseessä on hyvin heterogeeninen ryhmä opiskelijoita.

Tärkeätä on myös ”hitaiden” opiskelijoiden stigmatisoitumisen välttäminen, esimerkiksi ryhmätyössä ja tuotosten esitystilanteissa.

Vapaa Sivistystyö ry
FRITT BILDNINGSARBETE RF
FINNISH ADULT EDUCATION ASSOCIATION

5. Lukutaitokoulutuksen vaikuttavuutta heikentää koulun ulkopuolisen vuorovaikutuksen vähäisyys.

- › **Suositus:** Jotta kielen oppiminen saisi tukea myös koulun ulkopuolisessa elämässä, koulutuksissa tulisi entistä vahvemmin tukea opiskelijoiden mahdollisuuksia luoda sosiaalisia suhteita yhteisöihin, joissa puhutaan suomea.
- › Tässä voisi hyödyntää esimerkiksi yhteistyötä paikallisten järjestöjen ja vapaaehtoistoimijoiden tai alueen työnantajien kanssa. Mikäli koulutuksen vaikuttavuutta halutaan tarkastella kansallisesti, tälle olisi luotava yhtenäinen menettely, joka sisältäisi määritykset sille, mitä koulutuksen vaikuttavuus lukutaitokoulutuksen kontekstissa tarkoittaa.

Kommentti:

Yhteisöt voivat olla myös ruotsinkielisiä – asia, joka korostuu kaksikielisillä alueilla.

On erittäin tärkeää, että lukutaidon ja kielen oppimisen konteksti on mahdollisimman laaja. Tässä tulisi hyödyntää vapaan sivistystyön oppilaitosten moninaisia yhteiskunnallisia kytköksiä.

Järjestöjen, vapaaehtoistoimijoiden ja oppilaitosten välille on syntynyt erilaisia verkostoja lukutaitokoulutusten ympärillä, riippuen paikallisesta ja alueellisesta tilanteesta.

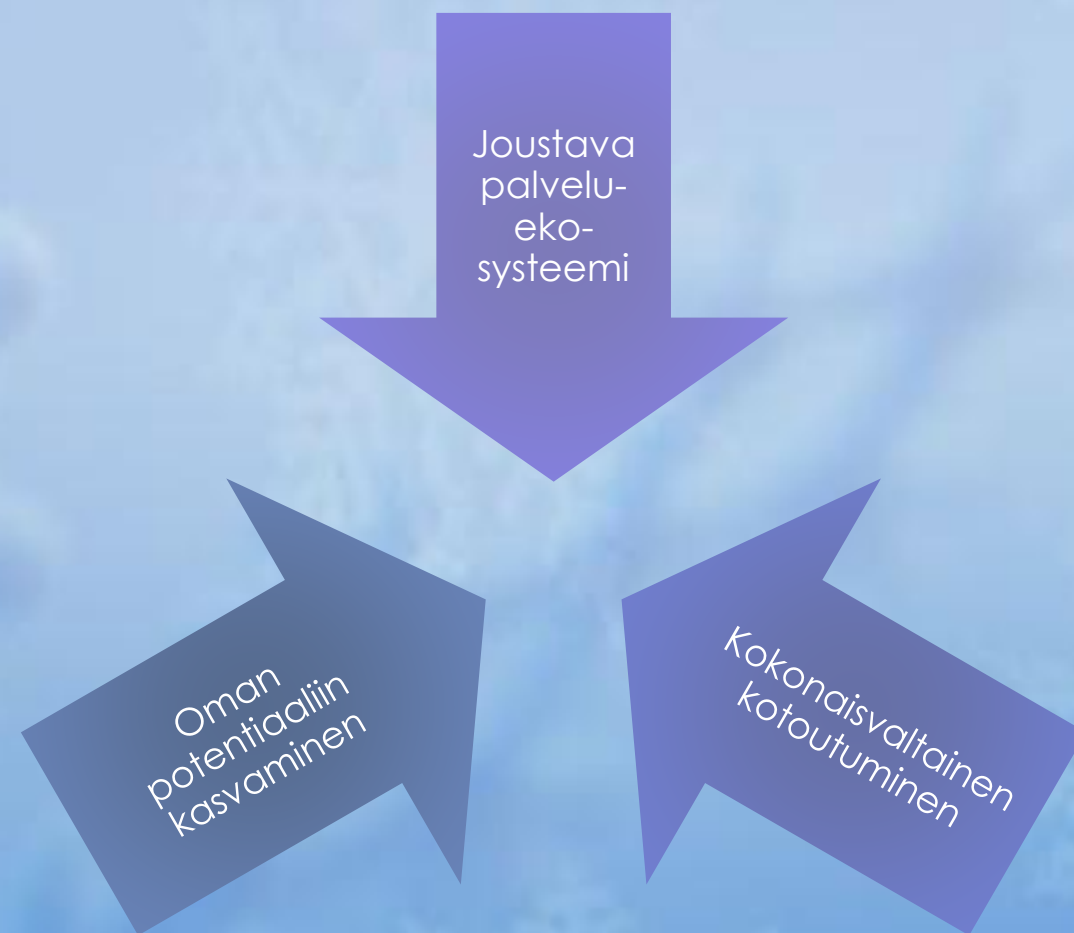
Yhtenäistä menettelyä vaikuttavuudelle on vaikeata määritellä jo alueiden erilaisuuden perusteella. Vapaan sivistystyön oppilaitosten vahvuuksia yhteisöllisyyden edistäjinä pitäisi tunnistaa ja hyödyntää vaikuttavuuden kannalta.

Vapaa Sivistystyö ry
FRITT BILDNINGSGARBETE RF
FINNISH ADULT EDUCATION ASSOCIATION

Yleiset huomiot

- › Systeemisten heikkouksien tunnistaminen & korjaaminen
= **joustava palveluekosysteemi**
- › Oppijan sivistyksellisten oikeuksien toteutuminen
= **oman potentiaaliin kasvaminen**
- › Vst-toimijoiden moninaisuus on rikkaus; vahvuuksien kytkentä laajempaan kontekstiin
= **kokonaisvaltainen kotoutuminen**
- › KIITOS – TACK!

Vapaa Sivistystyö ry
FRITT BILDNINGSSARBETE RF
FINNISH ADULT EDUCATION ASSOCIATION